Прва права преиспитивања

Студијска изложба »прве деценије« ликовног стваралаштва и културног живота у Војводини почетак је низа реконструкција ликовног стваралаштва до »осме деценије«

Нови Сад, августа

Галерија савремене ликовне уметности из Новог Сада први пут је, од како постоји (од 1966), покушала да оствари велики пројект — реконструкцију ликовног стваралаштва и уметничког живота у Војводини од поратног периода до наших дана. Прва изложба из овог циклуса недавно је отворена у просторијама Матице српске (јер Галерија нема свој изложбени простор!) и обухвата реконструкцију стваралаштва од 1944 до 1954. године. Аутор изложбе под насловом „Ликовна уметност у Војводини 1944—54" је Милош Арсић, кустос Галерије савремене уметности.

— Сагледавајући савремену ликовну уметност у Војводини — каже Слободан С. Санадер, директор Галерије савремене уметности — током 20. века, налазимо довољно разлога да овом временском периоду посветимо много већу пажњу него што смо то до сада чинили. Одређене појаве, значајни догађаји и личности, као и настала дела, пружају обиље података са којима историја уметности као научна дисциплина мора да рачуна. Ти подаци упућују на закључак да је постојао континуитет развоја од првих продора модерне ликовне мисли почетком овог века, па све до данашњих дана. На основу увида и стечених знања о ликовној уметности 20. века у Војводини, Галерија је издвојила поједине временске периоде који заслужују да буду обрађени, проучени и објављени. *Реч је о ликовној уметности у Војводини до 1944.* са установљавањем доње хронолошке границе продора модерне уметности у Војводини (сликарство, скулптура, графика) 1944—1954. године, следе сликарство у Војводини 1955—1965. и 1966—1976, савремена скулптура у Војводини, савремена графика, примењена уметност и дизајн.

Изложба као „пратећи материјал"

Уз изложбу, која обухвата готово све личности што су стварале у овом периоду у Војводини, Галерија је издала и обимну студију, чији је аутор, такође, Милош Арсић. Студија-каталог, обиман документовани приказ не само стваралаштва, већ и свих појава у уметничком периоду послератне Војводине, наишла је на изузетно добар пријем и код критике и публике.

То се у истој мери не односи и на изложбу којој ликовни знаоци замерају, пре свега, некритичност у избору материјала, односно што је готово свака личност, која се бавила ликовном уметношћу, заступљена и на овој изложби. Милош Арсић, аутор и каталога и изложбе, уложио је у овај пројект три године рада. У другим установама на сличним пословима радили читав тим стручњака. О својој концепцији Арсић каже:

— И без много мудрости може се закључити да је изложба само пратећи материјал за каталог, односно аргументација теза које сам изнео о ликовној уметности у Војводини у периоду од 1944—1954. Изложба има успона и падова, јер је 50 одсто материјала могло мирне душе да изостане из овог прегледа. Ја то ипак нисам учинио, јер сам покушао да у каталогу и на изложби представим два тока — стваралаштво тог периода и ликовни живот и све оне догађаје и појаве што су битно утицали на развој критичке мисли, обрачун са соцреализмом и прихватање експресионистичких тежњи и жеље за аутономношћу у стваралаштву.

Прва етапа, смештена у период 1944—1950, по мишљењу Милоша Арсића, представља крајње необичан спој традиционалног схватања смисла ликовних облика са наметнутим, догматским идејама из „соцреалистичких" прогласа о такозваној „идејности у уметности", што је најчешће доводило до трагикомичних ситуација крајњег несналажења у тим, уосталом нимало једноставним приликама. Међутим, тек крајем четрдесетих година (тачније 1950) долази упоредо са „позољњијом ликовном климом" карактеристичном за целу Југославију, што се у Војводини срећно поклапа са појавом низа нових имена (Б. Петровић, А. Опрешник, С. Максимовић, М. Керац), тек свршених студената београдске академије, до пуцања брана социјалистичког реализма, чиме и почиње друга етапа у процесу ликовних догађаја.

Прве колоније

Још једну одлику ликовног живота у Војводини тог периода обрађује са дужном пажњом Милош Арсић. Реч је о стварању ликовних колонија (1952), када је у Сенти на иницијативу сликара Јожефа Ача и уз помоћ Гезе Трипољског и Ласла Варге почела да ради прва сликарска колонија у Војводини. Значај окупљања уметника у колонијама у овом периоду Арсић види, пре свега, у афирмацији једног мотива — предела Војводине. Утицај Коњовића на велики број младих стваралаца био је тада снажан, али на изложби се може уочити (представљено је 56 аутора и 217 дела) очевидан и утицај на многе уметнике Милана Кечића у том послератном периоду.

За студију и изложбу о ликовној уметности у Војводини Арсић је сакупио и обрадио све што је било написано о овом периоду. Закључујући, из овог времена, шта се тада писало и мислило о ликовној уметности, аутор изложбе каже:

— Размишљања о првој поратној деценији у ликовним уметностима

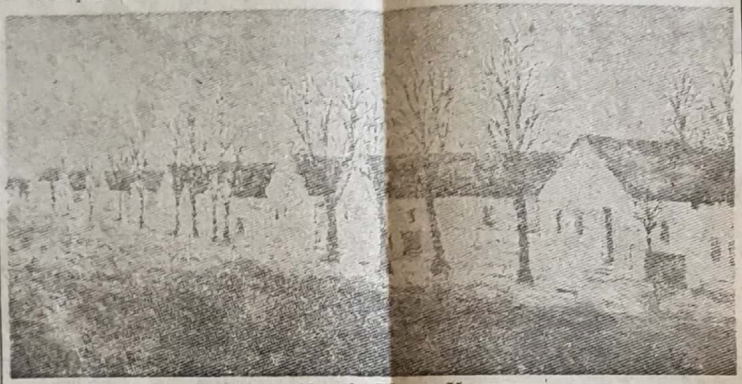

Милан Кечић: Шор у Крчедину

на тлу Војводине упућују нас да размотримо и неколико битних чињеница: сиромаштво ликовног наслеђа, непостојање значајније програмске основе ликовног наслеђа од које би могле да пођу генерације младих сликара, графичара и вајара, дезоријентисаност и несналажење и невешто прилагођавање идејама социјалистичког реализма током друге половине пете деценије, несумњив полет ликовних уметности у Војводини након 1950. као резултат прокламованих слобода уметничког стварања, што је генерација бивших студената Академије ликовних уметности у Београду знала да у пуној мери искористи и, најзад, значај окупљања сликара у тек основаним уметничким колонијама у Војводини.

Изложба „Ликовна уметност у Војводини 1944—54" отворена је у Новом Саду до 31. августа, а затим се „сели" у Панчево, Суботицу, Сенту и Сомбор. На јесен ће, вероватно, бити пренета и у Београд.

М. Живковић